

Art. 297. ⁽¹⁰⁷⁾ § 1. Kto, w celu uzyskania dla siebie lub kogo innego, od banku lub jednostki organizacyjnej prowadzącej podobną działalność gospodarczą na podstawie ustawy albo od organu lub instytucji dysponujących środkami publicznymi - kredytu, pożyczki pieniężnej, poręczenia, gwarancji, akredytywy, dotacji, subwencji, potwierdzenia przez bank zobowiązania wynikającego z poręczenia lub z gwarancji lub podobnego świadczenia pieniężnego na określony cel gospodarczy, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia publicznego, przedkłada podrobiony, przerobiony, poświadczający nieprawdę albo nierzetelny dokument albo nierzetelne, pisemne oświadczenie dotyczące okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania wymienionego wsparcia finansowego, instrumentu płatniczego lub zamówienia, podlega karze pozbawienia wolności od 3 miesięcy do lat 5.

§ 2. Tej samej karze podlega, kto wbrew ciącemu obowiązкови, nie powiadamia właściwego podmiotu o powstaniu sytuacji mogącej mieć wpływ na wstrzymanie albo ograniczenie wysokości udzielonego wsparcia finansowego, określonego w § 1, lub zamówienia publicznego albo na możliwość dalszego korzystania z elektronicznego instrumentu płatniczego.

§ 3. Nie podlega karze, kto przed wszczęciem postępowania karnego dobrowolnie zapobiegł wykorzystaniu wsparcia finansowego lub instrumentu płatniczego, określonych w § 1, zrezygnował z dotacji lub zamówienia publicznego albo zaspokoił roszczenia pokrzywdzonego.

Komentarz

Barczak-Oplustil Agnieszka, Bogdan Grzegorz, Ćwiakalski Zbigniew, Dąbrowska-Kardas Małgorzata, Kardas Piotr, Majewski Jarosław, Raglewski Janusz, Rodzynkiewicz Mateusz, Szewczyk Maria, Włodarska Karolina, Wróbel Włodzimierz, Zoll Andrzej

komentarz

Zakamycze 2006

Komentarz do art.297 kodeksu karnego (Dz.U.97.88.553), [w:] A. Zoll (red.), A. Barczak-Oplustil, G. Bogdan, Z. Ćwiakalski, M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, J. Majewski, J. Raglewski, M. Rodzynkiewicz, M. Szewczyk, W. Wróbel, Kodeks karny. Część szczególna. Tom III. Komentarz do art. 278-363 k.k., Zakamycze, 2006, wyd.
Stan prawny: 2006.03.01

Uwagi wprowadzające

1. Przestępstwo określone w [art. 297](#) stanowi istotnie zmodyfikowany odpowiednik oszustwa kredytowego, dotacyjnego, subwencyjnego oraz związanego z uzyskaniem zamówienia publicznego, przewidzianego w [art. 3](#) ustawy z 12 października 1994 r. o ochronie obrotu gospodarczego i zmianie niektórych przepisów prawa karnego (Dz. U. Nr 126, poz. 615). Typ czynu zabronionego przewidziany w [art. 297](#) k.k. określany jest także w piśmiennictwie mianem "oszustwa kapitałowego" lub "oszustwa kredytowego" (tak O. Górniok, *Przestępstwa gospodarcze...*, s. 26; O. Górniok (w:) O. Górniok, S. Hoc, M. Kalitowski, S.M. Przyjemski, Z. Sienkiewicz, J. Szumski, L. Tyszkiewicz, A. Wasek, *Kodeks karny. Komentarz*, s. 441 i n.; taką nazwę przydaje omawianemu typowi czynu zabronionego także ustawodawca - zob. uzasadnienie projektu [ustawy](#) z 18 marca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz ustawy - Kodeks wykroczeń, Dz. U. Nr 69, poz. 626; zob. też [wyrok](#) SN z 5 listopada 2002 r., II KKN 476/00, LEX nr 74390), albo przestępstwem "karalnej dezinformacji instytucji finansowej w celu uzyskania od niej środków finansowych" (R. Zawłocki (w:) *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, s. 1066; tenże, *Oszustwa gospodarcze. Analiza przepisów art. 287 i 298 k.k.*, Mon.Praw. 2003, nr 6, s. 267 i n.).

2. Wprowadzone do konstrukcji przestępstwa przewidzianego w [art. 297](#) k.k. zmiany konstrukcyjne sprawiają, że omawiany typ czynu zabronionego zasadniczo różni się obecnie od konstrukcji przewidzianej pierwotnie w [art. 3](#) ustawy o ochronie obrotu gospodarczego oraz w pierwotnej wersji [art. 297](#) k.k. z 1997 r., której jurekcyjny kształt stanowił powtórzenie konstrukcji zawartej w [art. 3](#) ustawy o ochronie obrotu gospodarczego, połączonej z wprowadzeniem do niego kilku zmian (co do zakresu zmian oraz różnic między przepisem [art. 3](#) ustawy o ochronie obrotu gospodarczego i [art. 297](#) k.k. z 1997 r. w pierwotnej wersji - zob. szerzej P. Kardas (w:) G. Bogdan, Z. Ćwiakalski, M. Dąbrowska-Kardas, P. Kardas, J. Majewski, M. Rodzynkiewicz, M. Szewczyk, W. Wróbel, A. Zoll, *Kodeks karny. Cz. szczególna. Komentarz*, s. 306 i n.).

3. Konstrukcja przestępstwa określonego w [art. 297](#) nawiązuje do odpowiednich typów czynu zabronionego w kodeksie karnym RFN, a mianowicie do § 264 k.k. RFN penalizującego tzw. oszustwo subwencyjne (*Subventionsbetrug*) oraz do § 265b k.k. RFN penalizującego tzw. oszustwo kredytowe (*Kapitalanlagebetrug*).

4. **Nowelą** z 18 marca 2004 r. do kodeksu karnego z 1997 r. (Dz. U. z 2004 r. Nr 69, poz. 626) nadano całkowicie nowy kształt przestępstwu przewidzianemu w [art. 297](#) k.k. Aktualna konstrukcja tego typu czynu zabronionego stanowi rezultat zobowiązań międzynarodowych Rzeczypospolitej Polskiej wynikających z przystąpienia Polski do Unii Europejskiej. Przepis [art. 297](#) k.k. w obecnej wersji uwzględnia także regulacje zawarte w konwencji o cyberprzestrzeni, podpisanej przez Rzeczpospolitą Polską 23 listopada 2001 r., oraz konwencji o ochronie interesów finansowych Wspólnot Europejskich z 26 lipca 1995 r. (por. E. Zielińska, *Polskie prawo karne a ochrona interesów ekonomicznych Wspólnot Europejskich*, PiP 2001, z. 1, s. 32). W wyniku wprowadzonych nowelą z 18 marca 2004 r. zmian do przepisu [art. 297](#) k.k. przede wszystkim **rozszerzono w sposób istotny zakres prawnokarnej ochrony na nieobjęte pierwotnym brzmieniem omawianego przepisu instytucje finansowe**, tj. poręczenie, akredytywę, potwierdzenie zobowiązań wynikających z poręczenia lub z gwarancji, lub z podobnego świadczenia pieniężnego na określony cel gospodarczy oraz elektronicznego instrumentu płatniczego. **Uzupełniono katalog podmiotów dysponujących wymienionymi w [art. 297](#) § 1 k.k. formami wsparcia finansowego**, wskazując bank, jednostkę organizacyjną prowadzącą podobną działalność, organ lub instytucję dysponując środkami publicznymi. **Uszczegółwiono opis niezgodności przedstawianych przez sprawcę dokumentów** lub pisemnych oświadczeń z rzeczywistością. Drobniejsze zmiany, nienaruszające jednak istoty pierwotnej regulacji, wprowadzono do [art. 297](#) § 2 i 3 k.k.

5. **Artykuł 297** statuuje dwa typy czynu zabronionego: określone w [art. 297](#) § 1 **oszustwo kredytowe**, dotacyjne, subwencyjne oraz oszustwo związane z zamówieniami publicznymi z działania, i określone w [art. 297](#) § 2 **oszustwo z zaniechania**. Przepis [art. 297](#) § 3 k.k. określa klauzulę bezkarności zrelacjonowaną do typów przewidzianych w [art. 297](#) § 1 i 2 k.k.

6. Konstrukcja typów czynu zabronionego przewidzianych w [art. 297](#) k.k. stanowi podstawę do kryminalizacji **zachowań odpowiadających przygotowaniu** lub w pewnych wypadkach **usiłowaniu klasycznego oszustwa**. Przepis [art. 297](#) k.k. służy zatem do kryminalizacji zachowań na przedpolu naruszenia dobra prawnego chronionego przez przepis [art. 286](#) k.k. Uzasadnienie wprowadzenia kryminalizacji pewnej kategorii zachowań przyjmujących postać przygotowania lub usiłowania przestępstwa oszustwa, przyjmującego postać typu *sui generis*, uzasadniane jest w bardzo różnorodny sposób. Pierwotny dla [art. 297](#) k.k. przepis [art. 3](#) ustawy o ochronie obrotu gospodarczego wprowadzono do systemu prawa karnego przede wszystkim w celu zapewnienia luki kryminalizacyjnej wynikającej z określonego sposobu interpretacji znamion strony podmiotowej klasycznego oszustwa. Wraz z biegiem czasu uzasadnienie utrzymywania w systemie prawa karnego konstrukcji oszustwa kredytowego, dotacyjnego, subwencyjnego itp. ulegało zmianie i poszerzeniu. W chwili wprowadzania w życie kodeksu karnego z 1997 r. wskazywano na znacznie szerszy zakres przedmiotowy ochrony oraz powiązanie zamachów z instytucjami wsparcia finansowego, które w inny sposób i przed innym typem zamachów chronione są przez przepis [art. 286](#) k.k. Obecnie, po poszerzeniu zakresu przedmiotowego ochrony oraz wprowadzeniu do znamion przestępstwa z [art. 297](#) k.k. elementów pozwalających na uznanie, iż kryminalizuje on także zamachy na instytucje finansowe Unii Europejskiej, a także dodanie znamion pozwalających kryminalizować zamachy na elektroniczne instrumenty płatnicze, istnienie przepisu [art. 297](#) k.k. uzasadniane jest w pierwszej kolejności koniecznością wypełnienia przez polskiego ustawodawcę zobowiązań wynikających z regulacji międzynarodowych oraz regulacji Unii Europejskiej, które zostały podpisane i ratyfikowane przez Rzeczpospolitą Polską (por. E. Zielińska, *Polskie prawo karne a ochrona interesów ekonomicznych Wspólnot Europejskich*, s. 32 i n.).

7. W uzasadnieniu projektu **ustawy** nowelizującej z 28 marca 2004 r. o zmianie ustawy - Kodeks karny, ustawy - Kodeks postępowania karnego oraz ustawy - Kodeks wykroczeń (Dz. U. Nr 69, poz. 626) podkreślono, że "w projektowanym [art. 297](#) k.k. rozszerzeniu ulega zakres ustawowych znamion przestępstwa oszustwa kapitałowego o formy wyłudzenia dotyczące wypadków Wspólnot Europejskich np. o dotacje, subwencje".

Znamiona charakteryzujące typ czynu zabronionego ([art. 297](#) § 1)

Przedmiot ochrony

8. Przepis [art. 297](#) k.k., z uwagi na miejsce w strukturze ustawy karnej oraz intytlację rozdziału, w którym został zamieszczony, **chroni**, analogicznie jak każdy przepis kryminalizujący przestępstwo gospodarcze, **prawidłowość funkcjonowania obrotu gospodarczego**. Udzielając ochrony zasadom obrotu gospodarczego, przepis ten chroni zarówno **indywidualne interesy uczestników tego obrotu**, jak i **ponadindywidualne interesy gospodarcze społeczeństwa**, związane z prawidłowym funkcjonowaniem obrotu gospodarczego.

9. Szczególnym przedmiotem ochrony jest w przypadku omawianego przestępstwa **prawidłowość, rzetelność i uczciwość obrotu finansowego** (C. Bylica, *Oszustwo kredytowe na tle obecnego i przyszłego stanu prawnego*, PS 1998, nr 3, s. 78 i n.).

10. Przepis [art. 297](#) k.k. pozwala uznać za dobra prawne, podlegające ochronie przez [art. 297](#) § 1, także wymienione w tym przepisie **instytucje: kredytu, pożyczki pieniężnej, poręczenia, gwarancji, dotacji, akredytywy, subwencji, potwierdzenia przez bank zobowiązania wynikającego z poręczenia lub z gwarancji, lub podobnego świadczenia pieniężnego na określony cel gospodarczy, elektronicznego instrumentu płatniczego oraz zamówienia publicznego**. Jak podkreśla się w literaturze, mają one charakter dóbr abstrakcyjnych. Zakócenie funkcjonowania tych instytucji wyklucza lub co najmniej istotnie ogranicza możliwemu wykorzystaniu ich jako elementów systemu gospodarczego, w którym stanowi podstawę dla interwencjonizmu państwowego w działalność gospodarczą. Wszystkie objęte ochroną [art. 297](#) § 1 instytucje **związane są ze szczególnym zaufaniem**. Stąd też ów szczególny **stosunek zaufania** stanowi także dobro prawne chronione przez komentowany przepis.

11. Przepis [art. 297](#) k.k. chroni też instytucje elektronicznego instrumentu płatniczego.

12. Przepis [art. 297](#) § 1 przydaje także **karnoprawną ochronę mieniu**, a dokładniej interesom majątkowym państwa oraz innych podmiotów, udzielających wymienionych w [art. 297](#) k.k. form wsparcia finansowego lub zajmujących się przygotowaniem i obsługą elektronicznych instrumentów płatniczych.

Znamiona strony przedmiotowej

Podmiot czynu zabronionego

13. Przestępstwo określone w [art. 297](#) § 1 jest **przestępstwem powszechnym**. Jego sprawcą może być każdy zdalny podmiot odpowiedzialności karnej.

14. Z punktu widzenia charakterystyki podmiotu nie ma znaczenia, czy **sprawca jest zarazem podmiotem, który ma uzyskać dla siebie** jedną z wymienionych w [art. 297](#) § 1 k.k. form wsparcia finansowego, elektroniczny instrument płatniczy lub zamówienie publiczne, czy też **podejmuje te działania dla innego podmiotu**.

15. Przepis [art. 297](#) § 1 k.k., posługując się sformułowaniem "dla siebie lub kogo innego", wskazuje, że status osoby przedkładającej podrobione, przerobione, poświadczające nieprawdę lub nierzetelne dokumenty lub nierzetelne pisemne oświadczenia jako sprawcy przestępstwa określonego w [art. 297](#) § 1 k.k., nie jest zależny od tego, czy osoba ta podejmuje określone w [art. 297](#) § 1 k.k. działania mając odpowiednie umocowanie do występowania w imieniu podmiotu, który ubiega się o uzyskanie jednej z form wsparcia finansowego, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia publicznego, czy też podejmuje te działania bez formalnego umocowania, działając faktycznie na rzecz innego podmiotu. Charakter i treść umocowania do działania sprawcy w imieniu i na rzecz podmiotu ubiegającego się o uzyskanie jednej z wymienionych w [art. 297](#) § 1 k.k. form wsparcia finansowego, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia publicznego nie ma znaczenia dla określenia podstaw odpowiedzialności karnej na płaszczyźnie znamion charakteryzujących podmiot przestępstwa z [art. 297](#) § 1 k.k. Istotne jest jedynie to, aby osoba przedkładająca podrobione, przerobione, poświadczające nieprawdę lub nierzetelne dokumenty albo nierzetelne pisemne oświadczenia czyniła to w celu uzyskania dla siebie lub innego podmiotu jednej z wymienionych w [art. 297](#) § 1 k.k. form wsparcia finansowego, elektronicznego instrumentu płatniczego albo zamówienia publicznego.

16. Trafnie podkreśla SN, że "za przestępstwo z [art. 297](#) § 1 k.k. odpowiada **nie tylko sam starający się o**

kredyt dla siebie, który przedkłada bankowi stwierdzający nieprawdę dokument w celu uzyskania tego kredytu, ale także **inna osoba**, w tym i taka, która z mocy odrębnej umowy z bankiem zawiera, jako sprzedawca towaru zbywanego w systemie sprzedaży ratalnej, umowę kredytową z nabywcą tego towaru, **jeżeli przedkłada ona następnie bankowi dokument stwierdzający nieprawdę lub podobne oświadczenie pisemne dotyczące okoliczności mających istotne znaczenie dla uzyskania tego kredytu**, a więc takie, bez którego ów kredyt, według stosunku łączącego sprzedawcę z bankiem, nie zostałby udzielony, choćby sama umowa kredytowa była sporządzona prawidłowo, a dokumenty przedkładane przez nabywcę towaru, niezbędne do jej zawarcia, były rzetelne" ([wyrok](#) SN z 2 grudnia 2003 r., IV KK 37/03, LEX nr 108050).

17. Podmiotem przestępstwa określonego w [art. 297](#) § 1 k.k. może być także **osoba udzielająca poręczenia** (por. [wyrok](#) SA w Łodzi z 26 lipca 2000 r., II Aka 93/00, Prok. i Pr. 2002, nr 1, poz. 24).

18. Przepis [art. 297](#) § 1 k.k. nie charakteryzuje bliżej podmiotu ubiegającego się o uzyskanie jednej z wymienionych w tym przepisie form wsparcia finansowego, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia publicznego.

19. Sposób określenia podmiotu ubiegającego się o uzyskanie jednej z wymienionych w [art. 297](#) § 1 k.k. form wsparcia finansowego, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia publicznego przy wykorzystaniu zwrotu "kogo innego" przesądza, **że tym podmiotem może być osoba fizyczna, osoba prawna oraz jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej**.

20. Przepis [art. 297](#) § 1 k.k. **nie zawża** ochrony jedynie do przypadków ubiegania się o uzyskanie jednej z wymienionych w nim form wsparcia finansowego, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia publicznego przez **podmiot posiadający status przedsiębiorcy**. Nie jest zatem wymagane, aby podmiot, w imieniu i na rzecz którego działa sprawca przedkładający podrobione, przerobione lub nierzetelne dokumenty albo nierzetelne pisemne oświadczenia, był uczestnikiem obrotu gospodarczego.

21. Trafnie wskazuje się w piśmiennictwie, że osoby reprezentujące podmiot, na rzecz którego działa sprawca przedkładając podrobione lub przerobione dokumenty, dokumenty poświadczające nieprawdę lub dokumenty nierzetelne albo nierzetelne, pisemne oświadczenia, powiązane są w większości przypadków ze sprawcą węzłem współsprawstwa, sprawstwa kierowniczego, sprawstwa polecającego, podżegania lub pomocnictwa (por. R. Zawłocki (w:) *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, s. 1185).

22. Do przepisu [art. 297](#) k.k. **nie znajduje zastosowania konstrukcja przewidziana w [art. 308](#) k.k.**

Znamiona określające czynność sprawczą

23. Zachowanie się sprawcy przestępstwa przewidzianego w [art. 297](#) § 1 może przybierać różne formy, wyliczone w tym przepisie, i polega na:

- przedkładaniu podrobionych dokumentów,
- przedkładaniu dokumentów przerobionych,
- przedkładaniu dokumentów poświadczających nieprawdę,
- przedkładaniu dokumentów nierzetelnych,
- przedkładaniu nierzetelnych pisemnych oświadczeń dotyczących okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania wymienionych w [art. 297](#) k.k. form wsparcia finansowego, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia publicznego.

24. Wyliczenie form zachowania się sprawcy ma **charakter taksatywny**. Działanie w celu uzyskania jednej z form wsparcia finansowego, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia publicznego, wymienionych w [art. 297](#) § 1, w inny sposób nie wypełnia znamion czynu zabronionego, o którym mowa w tym przepisie.

25. Czynność sprawcza określona została przy użyciu syntetycznego sformułowania **"przedkłada"**. Czasownik charakteryzujący czynność sprawczą rozumieć należy zgodnie ze znaczeniem nadawanym temu terminowi na gruncie powszechnego języka polskiego, a więc stosunkowo szeroko. Przez "przedkładanie" rozumieć należy **wszelkie działania polegające na składaniu dokumentów lub oświadczeń, oddawaniu ich do przejrzania lub oceny, a także na występowaniu z dokumentami lub oświadczeniami w stosunku do organu lub osoby** (por. *Słownik języka polskiego*, red. W. Doroszewski, t. 7, Warszawa 1965, s. 179).

26. Przepis [art. 297](#) § 1 k.k. **nie określa szczególnej formy**, w jakiej przedkładane mają być dokumenty oraz oświadczenia wymienione w tym przepisie.

27. Pojęcie "przedkładu", z uwagi na czynnościową konotację, określa czynność karalną w taki sposób, iż jej wypełnienie możliwe jest **jedynie przez działanie**. Trafnie wskazuje się, że nieprzedłożenie dokumentu wymaganego, na przykład z uwagi na procedurę uzyskiwania jednej z wymienionych w [art. 297](#) § 1 k.k. form wsparcia finansowego, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia, pozostaje poza zakresem kryminalizacji. Przepis [art. 297](#) § 1 k.k. nie obejmuje bowiem zachowań polegających na swoistym zatajeniu okoliczności mających znaczenie dla uzyskania jednej z wymienionych w nim form wsparcia finansowego, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia, nawet jeżeli owo zatajenie (nieprzedłożenie) prowadzi do określonych konsekwencji, na przykład przyjęcia przez odpowiednią instytucję domniemania istnienia określonej sytuacji gospodarczej lub finansowej podmiotu ubiegającego się o uzyskanie odpowiedniej formy wsparcia finansowego, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia.

28. Dla wypełnienia znamienia ujętego jako "przedkładanie" wystarczające jest **przedłożenie przez sprawcę jednego dokumentu**, o którym mowa w [art. 297](#) § 1 k.k. (por. [wyrok](#) SA w Krakowie z 26 lipca 2000 r., II Aka 93/00, Prok. i Pr. 2002, nr 1, s. 24).

29. Pojęcie **dokumentu** interpretować należy zgodnie z definicją zawartą w [art. 115](#) § 14, wedle której "dokumentem jest każdy przedmiot lub zapis na komputerowym nośniku informacji, z którym związane jest określone prawo, albo który ze względu na zawartą w nim treść stanowi dowód prawa, stosunku prawnego lub okoliczności mającej znaczenie prawne" (por. [wyrok](#) SN z 5 listopada 2002 r., II KKN 476/00, LEX nr 74390).

30. Z punktu widzenia przepisu [art. 297](#) § 1 k.k. **nie ma znaczenia forma przedkładanego dokumentu oraz jego ważność**.

31. Dokument podrobiony to dokument, o którym mowa w [art. 270](#) k.k. Zob. szerzej tezy do [art. 270](#) k.k.

32. Dokument przerobiony to dokument w rozumieniu [art. 270](#) § 1 k.k. Zob. szerzej tezy do [art. 270](#) k.k.

33. **Podrobienie dokumentu** oznacza zachowanie polegające na nadaniu określonemu przedmiotowi pozorów dokumentu (zamach na autentyczność dokumentu), w celu wywołania wrażenia, że zawarta w nim treść pochodzi od osoby uprawnionej do jego wystawienia, podczas gdy w rzeczywistości tak nie jest (por. W. Wolter (w:) I. Andrejew, W. Świda, W. Wolter, *Kodeks karny...*, s. 817). Szerzej co do znamienia "podrobienie dokumentu" - zob. tezy do [art. 270](#) k.k.

34. **Przerobienie dokumentu** to przeinaczenie jego autentycznej treści (zamach na prawdziwość dokumentu). Znamień to realizuje zachowanie polegające na przykład na sfalszowaniu podpisu, antydatowaniu, przerobieniu danych zawartych w dokumencie, dopisaniu nowych danych, zmianie w komputerowym zapisie informacji przyjmującej postać usunięcia części informacji, dodaniu pewnych informacji itp. (por. M. Siewierski (w:) J. Bafia, K. Mioduski, M. Siewierski, *Kodeks karny...*, s. 297). Szerzej co do interpretacji znamienia "przerobienie dokumentu" - zob. tezy do [art. 270](#) k.k.

35. **Dokument poświadczający nieprawdę** to dokument autentyczny, tj. wydany przez osobę uprawnioną do jego wystawienia w przewidzianym przez prawo trybie oraz formie, lecz **zawierający informacje nieprawdziwe**. Za taki dokument można uznać na przykład wypis z księgi wieczystej, sporządzony przez sekretarza sądowego, w którym zawarta jest informacja o braku obciążeń hipotecznych w dziale IV księgi wieczystej, podczas gdy w rzeczywistości wpisane jest w niej obciążenie hipoteczne. Dokumentem stwierdzającym nieprawdę może być również dokument będący wynikiem fałszu intelektualnego ([art. 271](#) § 1) oraz dokument uzyskany w wyniku wyłudzenia ([art. 272](#)).

36. Przez **pisemne oświadczenia** rozumieć należy wszelkie wypowiedzi **zawarte w piśmie**, sporządzonym własnoręcznie przez sprawcę lub sporządzonym przez inną osobę, lecz przedkładanym przez sprawcę w toku postępowania. Oświadczeniami w rozumieniu [art. 297](#) § 1 będą zarówno pisma **wymagane przez przepisy prawa** w trybie postępowania prowadzącym do uzyskania jednej z instytucji wymienionych w tym przepisie, jak i oświadczenia **samorządnie składane przez sprawcę** podczas postępowania prowadzonego w związku z ubieganiem się o uzyskanie kredytu, pożyczki pieniężnej, gwarancji, poręczenia, akredytywy, dotacji, subwencji, potwierdzenia przez bank zobowiązania wynikającego z poręczenia lub z gwarancji, lub podobnego świadczenia pieniężnego na określony cel gospodarczy, elektronicznego instrumentu płatniczego

lub zamówienia publicznego.

37. W ujęciu znamion przestępstwa przewidzianego w [art. 297 § 1](#) relewantne są jedynie **takie oświadczenia, które dotyczą okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania danej instytucji**. Krag okoliczności mających istotne znaczenie określają przepisy szczególne (np. wydawane przez banki regulaminy określające rodzaje udzielanych kredytów oraz warunki umów kredytowych i umowy pożyczki). Do okoliczności mających istotne znaczenie dla uzyskania kredytu zaliczyć można w szczególności: dane dotyczące nowo utworzonej osoby prawnej, w stosunku do której nie stosuje się przepisów o badaniu zdolności kredytowej; informacje związane z programem uzdrowienia gospodarki osoby prawnej, którego realizacja zapewnia, według oceny banku, uzyskanie zdolności kredytowej w określonym terminie itp. **Kryterium rozstrzygającym o istotności okoliczności stanowi cel, jakemu służy świadczenie**, o uzyskanie którego ubiega się sprawca, konkretnie za kwestia znaczenia przedłożonych oświadczeń dla uzyskania tego świadczenia (por. O. Górniok, *Prawo karne gospodarcze...*, s. 30). **Istotno okoliczności** związana jest z ich **znaczeniem w procesie podejmowania decyzji** o przyznaniu jednej z wymienionych w [art. 297 § 1 k.k.](#) form wsparcia finansowego, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia publicznego.

38. Okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania jednej z wymienionych w [art. 297 § 1 k.k.](#) form wsparcia finansowego, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia publicznego to na przykład informacje o sytuacji majątkowo-osobistej. Stanowią one jedną z istotnych przesłanek przyznania świadczenia w postaci kredytu lub pożyczki (por. [wyrok](#) SA w Łodzi z 26 lipca 2000 r., II Aka 93/00, Prok. i Pr. 2002, nr 1, poz. 24).

39. Oświadczenia nierzetelne to zarówno takie oświadczenia, które zawierają informacje nieprawdziwe lub niepełne, jak i takie, które ze względu na sposób wypowiedzi mogą sugerować adresatowi istnienie stanu rzeczy niezgodnego z prawdą.

40. Podstawą odpowiedzialności jest przedłożenie podrobionego, przerobionego, poświadczającego nieprawdę dokumentu lub nierzetelnego pisemnego świadczenia, mającego istotne znaczenie do uzyskania wymienionych w [art. 297 § 1 k.k.](#) form wsparcia finansowego, uzyskania elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia. Katalog instytucji finansowych wymienionych w [art. 297 § 1 k.k.](#) określających znaczenie i istotność dokumentów przedkładanych przez sprawcę oraz charakteryzujących cel jego działania nie ma zamkniętego charakteru.

41. Znamień "**istotne znaczenie**" interpretować należy z uwzględnieniem okoliczności mających prawne lub ekonomiczne znaczenie dla uzyskania jednej z wymienionych w [art. 297 § 1](#) form wsparcia finansowego, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia. O istotności dokumentu lub pisemnego oświadczenia przesądza jego **treść**, oceniana w kontekście regulacji odnoszących się do danej formy wsparcia finansowego, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia. Kryterium istotności może być m.in. cel, jakemu służy dany dokument lub pisemne oświadczenie (por. O. Górniok, *Przestępstwa gospodarcze*, s. 30; R. Zawłocki (w:) *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, s. 1074). Warunek istotności spełniać będzie zachowanie polegające na przedkładaniu podrobionych, przerobionych lub poświadczających nieprawdę dokumentów albo nierzetelnych pisemnych oświadczeń, po to, aby uzyskać jedną z form wsparcia finansowego, elektroniczny instrument płatniczy lub zamówienie publiczne (por. wyrok SN z 19 listopada 2004 r., III K 81/04, poz. 2127, Orzecznictwo Sądu Najwyższego w sprawach karnych, rocznik 2004, s. 1005).

42. Przez **kredyt** rozumieć należy umowę zawartą między dwoma podmiotami, której przedmiotem jest oddanie przez jedną ze stron (wierzyciela) drugiej stronie (dłużnikowi) określonej wartości w pieniądzu lub w towarach, na warunkach zwrotu równowartości wraz z odsetkami w ustalonym terminie (por. O. Górniok, *Prawo karne gospodarcze...*, s. 26-27; A. Ratajczak, *Ochrona obrotu gospodarczego...*, s. 36). **Pojęcie kredytu** występujące w znamionach przestępstwa z [art. 297 § 1](#) **nie jest ograniczone jedynie do kredytu bankowego**. Kodeks nie wymaga, aby jedną ze stron umowy kredytowej był bank, ani też nie zawiera wymogu tożsamości treści umowy kredytowej z umową określoną w prawie bankowym. Kredyt obejmuje więc **wszelkie umowy charakteryzujące się przedstawioną wyżej treścią**. Kredytem w rozumieniu komentowanego przepisu jest zwłaszcza tzw. **towarowy kredyt kupiecki**, stosowany w gospodarce rynkowej (por. O. Górniok, *Prawo karne gospodarcze...*, s. 27). Co prawda w piśmiennictwie wskazuje się, że nadal aktualne są wątpliwości co do tego, czy pojęcie kredytu rozumieć należy w kontekście znaczenia, jakie nadaje temu pojęciu prawo bankowe w przepisach odnoszących się do umowy kredytowej, czy też obejmować nim na gruncie [art. 297 § 1 k.k.](#) wszelkie typy umów regulujących stosunki kredytowe (tak m.in. O. Górniok (w:) O. Górniok, S. Hoc, M. Kalitowski, S.M. Przyjemski, Z. Sienkiewicz, J. Szumski, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek, *Kodeks karny. Komentarz*, s. 440), przyjąć jednak należy, że pojęcie kredytu użyte

zostało w znamionach omawianego typu czynu zabronionego dla **oznaczenia wszelkich umów regulujących stosunki kredytowe**, a więc nie tylko umów kredytowych w rozumieniu prawa bankowego. Za taką wykładnią przemawia przede wszystkim brak wyraźnego ograniczenia kredytu wyłącznie do instytucji uregulowanej w przepisach prawa bankowego oraz wynikająca z zasady swobody umów możliwość dowolnego kształtowania przez strony treści umowy kredytowej (por. E. ętowska, *Podstawy prawa cywilnego*, Warszawa 1995, s. 95; Z. Radwański, J. Panowicz-Lipska, *Zobowiązania: część szczegółowa*, Warszawa 2005, s. 201 i n.).

43. Z punktu widzenia znamion określonych w [art. 297](#) § 1 k.k. istotne jest jedynie kwalifikowanie określonego zdarzenia jako kredytu. **Kredytem w rozumieniu tego przepisu będzie zatem każda z jego odmian wyodrębnianych w obrocie gospodarczym, w tym w szczególności:** kredyt akceptacyjny, awalowy, *back-to-back*, ciągły, lombardowy, konsorcjalny, w rachunku bankowym, w rachunku rozliczeniowym, dyskontowy, hipoteczny, kasowy, kontraktowy, kupiecki, na karty płatnicze, redyskontowy, sprzedaży ratalnej, rewolwingowy, w banku centralnym itp. (por. Z. Krzyżkiewicz, *Leksykon bankowo-giełdowy*, Warszawa 1998, s. 292 i n.; R. Zawłocki (w:) *Kodeks karny. Część szczególna. Komentarz*, s. 1074).

44. Aktualne brzmienie [art. 297](#) § 1 k.k. **nie zawą pojęcia "pożyczka" wyłącznie do pożyczki bankowej**. Tym samym relewantna na gruncie przepisu [art. 297](#) § 1 k.k. będzie zarówno **pożyczka bankowa**, jak i **wszelka inna postać pożyczki**, udzielanej na podstawie [art. 720](#) k.c. Jedynym ograniczeniem wprowadzanym przez [art. 297](#) § 1 k.k. jest wskazanie podmiotów udzielających pożyczki, do których ustawodawca zalicza banki, jednostki organizacyjne prowadzące podobną działalność gospodarczą na podstawie ustawy, organy lub instytucje dysponujące środkami publicznymi.

45. Zgodnie z treścią [art. 106](#) ustawy z 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104) **dotacjami** są podlegające szczególnym zasadom rozliczania **bieące wydatki budżetu państwa przeznaczone na:** a) finansowanie lub dofinansowanie: zadań z zakresu administracji rządowej oraz innych zadań zleconych jednostkom samorządu terytorialnego ustawami; ustawowo określonych zadań, realizowanych przez jednostki inne niż jednostki samorządu terytorialnego, bieących z zada własnych jednostek samorządu terytorialnego; zadań zleconych do realizacji jednostkom niezaliczonym do sektora finansów publicznych, w tym fundacjom i stowarzyszeniom, kosztów realizacji inwestycji (dotacje celowe), b) dofinansowanie działalności bieącej ustawowo wskazanego podmiotu (dotacje podmiotowe); dopłaty do określonych rodzajów wyrobów lub usług, kalkulowanych według stawek jednostkowych (dotacje przedmiotowe); dopłaty do oprocentowania kredytów bankowych w zakresie określonym w odrębnej ustawie; pierwsze wyposażenie w środki obrotowe nowo tworzonych zakładów budżetowych i gospodarstw pomocniczych jednostek budżetowych (dotacje na pierwsze wyposażenie w środki obrotowe).

46. **Subwencja** to zgodnie z treścią [art. 69](#) ustawy o finansach publicznych **rodzaj bieących wydatków o dwojakim charakterze**, tj. **subwencja ogólna** dla jednostek samorządu terytorialnego oraz **subwencje dla partii politycznych**. Szczegółowy tryb składnia wniosków o subwencje oraz wzory urzędowych formularzy o wypłat subwencji partiom politycznym określa [rozporządzenie](#) Ministra Finansów z 18 lutego 2003 r. w sprawie wypłacania z budżetu państwa subwencji przysługującej partiom politycznym (Dz. U. Nr 33, poz. 267).

47. **Subwencje dla jednostek samorządu terytorialnego** są - zgodnie z treścią [art. 167](#) ust. 1 Konstytucji RP - jednym z trzech podstawowych rodzajów dochodów wyrównawczych budżetów samorządowych. Subwencje stanowią odrębny od dotacji celowych oraz udziałów podatkowych w podatkach państwowych rodzaj środków finansowych, transferowanych z budżetu państwa do budżetów jednostek samorządu terytorialnego.

48. **Dotacje i subwencje traktowane są jako dochody jednostek samorządu terytorialnego.** O takiej ich kwalifikacji przesądza treść [art. 3](#) ust. 1 ustawy z 13 listopada 2003 r. o dochodach jednostek samorządu terytorialnego (Dz. U. Nr 203, poz. 1966 ze zm.), zgodnie z którym dochodami jednostek samorządu terytorialnego są: dochody własne, subwencja ogólna, dotacje celowe z budżetu państwa. Do dochodów własnych jednostek samorządu terytorialnego zalicza się także dotacje z budżetów innych jednostek samorządu terytorialnego.

49. Pojęcie dotacji i subwencji rozumieć należy zgodnie ze znaczeniem nadawanym tym pojęciom w powołanych wyżej ustawach. Dotacje i subwencje to zatem szczególne formy i postaci bezzwrotnych świadczeń finansowych pochodzących ze środków publicznych o charakterze celowym na rzecz podmiotów wykonujących zadania publiczne lub inne zadania istotne dla gospodarki.

50. Przez zamówienie publiczne rozumieć należy - zgodnie z treścią [art. 2](#) ust. 13 ustawy z 29 stycznia 2004 r. - Prawo zamówień publicznych (Dz. U. Nr 19, poz. 177 ze zm.) odpłatną umowę zawieraną między zamawiającym a wykonawcą, której przedmiotem są usługi, dostawy lub roboty budowlane. Przez zamawiającego w rozumieniu przepisów tej ustawy należy rozumieć osobę fizyczną, osobę prawną albo jednostkę organizacyjną nieposiadającą osobowości prawnej obowiązaną do stosowania ustawy o zamówieniach publicznych ([art. 2](#) ust. 12 tej ustawy). Wykonawca to osoba fizyczna, osoba prawna lub jednostka organizacyjna nieposiadająca osobowości prawnej, która ubiega się o udzielenie zamówienia publicznego, złożyła ofertę lub zawarła umowę w sprawie zamówienia publicznego ([art. 2](#) ust. 11 ustawy).

51. Pojęcie środków publicznych definiuje [ustawa](#) z 30 czerwca 2005 r. o finansach publicznych (Dz. U. Nr 249, poz. 2104). W rozumieniu tej ustawy środki publiczne to: a) dochody publiczne, b) środki pochodzące z budżetu Unii Europejskiej, c) środki pochodzące ze źródeł zagranicznych, niepodlegające zwrotowi, inne niż wymienione w pkt 2, d) przychody budżetu państwa i budżetów jednostek samorządu terytorialnego oraz innych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych pochodzące ze sprzedaży papierów wartościowych oraz innych operacji finansowych, z prywatyzacji majątku Skarbu Państwa oraz majątku jednostek samorządu terytorialnego, ze spłat pożyczek udzielanych ze środków publicznych, z otrzymanych pożyczek i kredytów, e) przychody jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych uzyskiwane w związku z prowadzoną przez nie działalnością oraz pochodzące z innych źródeł. W rozumieniu ustawy o finansach publicznych **dochodami publicznymi** są: a) daniny publiczne, do których zalicza się podatki oraz inne świadczenia pieniężne, których obowiązek ponoszenia na rzecz państwa, jednostek samorządu terytorialnego oraz innych jednostek zaliczanych do sektora finansów publicznych wynika z odrębnych ustaw; b) pozostałe dochody uzyskiwane przez jednostki sektora finansów publicznych, do których zalicza się: opłaty, dochody z mienia, w szczególności z najmu, dzierżawy i innych umów o podobnym charakterze oraz dywidendy od wniesionego kapitału, dochody ze sprzedaży majątku, rzeczy i praw, niestanowiącego podstaw przychodów zaliczanych do środków publicznych, spadki, darowizny i zapisy, inne dochody uzyskiwane na podstawie odrębnych przepisów, o ile są pobierane przez organy finansowane z dochodów publicznych lub przez podległe albo nadzorowane przez te organy jednostki.

52. Poręczenie to umowa cywilnoprawna, zgodnie z którą poręczyciel zobowiązuje się względem wierzyciela do wykonania zobowiązania, na wypadek niewykonania go przez dłużnika. Umowa poręczenia powinna być pod rygorem nieważności zawarta na piśmie.

53. Gwarancja w aktualnym brzmieniu [art. 297](#) § 1 k.k. nie została ograniczona do gwarancji kredytowych udzielanych przez banki. Nazwa "gwarancja kredytowa" jest pojęciem ustawowym występującym w [ustawie](#) z 29 sierpnia 1997 r. - Prawo bankowe (tekst jedn. Dz. U. z 2002 r. Nr 72, poz. 665 ze zm.), która określa gwarancję jako jednostronne zobowiązanie banku gwaranta, zgodnie z którym po spełnieniu przez podmiot uprawniony (beneficjenta gwarancji) określonych warunków, które mogą być stwierdzone za pośrednictwem odpowiednich dokumentów wymienionych w gwarancji, i przedstawieniu ądanu zapłaty, bank zobowiązany jest do wykonania określonego świadczenia pieniężnego na rzecz beneficjenta gwarancji - bezpośrednio lub za pośrednictwem innego banku ([art. 81](#) ust. 1). Gwarancje w sensie ogólnym regulują przepisy kodeksu cywilnego w [art. 577-582](#), z tym jednak uzupełnieniem, że wiążą jedynie z umową sprzedaży. Pozostawienie w treści [art. 297](#) § 1 k.k. określenia "gwarancja" bez doprecyzowania jej charakteru sprawia, iż obecnie pojęcie to **rozumieć należy szerzej, niż wynika to z regulacji prawa bankowego**. Gwarancja może zostać udzielona przez jeden z podmiotów wymienionych w [art. 297](#) § 1 k.k., jako **forma zabezpieczenia wykonania zobowiązania wynikającego zarówno z umowy kredytowej, jak i innej umowy**. Gwarancja w rozumieniu przepisu [art. 297](#) § 1 k.k. to nienazwana umowa zabezpieczająca ewentualne roszczenia wierzyciela, na mocy której udzielający gwarancji zobowiązuje się do spełnienia określonego świadczenia w przypadku niespełnienia tego świadczenia przez dłużnika.

54. Szczególnym rodzajem gwarancji są **gwarancje Skarbu Państwa** uregulowane w [ustawie](#) z 8 maja 1997 r. o poręczeniach i gwarancjach udzielanych przez Skarb Państwa oraz niektóre osoby prawne (tekst jedn. Dz. U. z 2003 r. Nr 174, poz. 1689 ze zm.).

55. Zgodnie z treścią [art. 83](#) ust. 1 prawa bankowego "banki mogą na zlecenie udzielać i potwierdzać gwarancje bankowe, poręczenia, a także otwierać i potwierdzać akredytywy".

56. Potwierdzenie przez bank zobowiązania wynikającego z gwarancji to wystawiony przez bank na podstawie [art. 83](#) ust. 1 i [art. 81](#) ust. 2 prawa bankowego pisemny dokument potwierdzający istnienie stosunku prawnego gwarancji, wynikającego z umowy, na mocy której inny bank zobowiązuje się do świadczenia z tytułu udzielonej gwarancji na rzecz określonego podmiotu. Konsekwencją potwierdzenia zobowiązania wynikającego z gwarancji jest możliwe dochodzenia roszczeń z gwarancji bezpośrednio od banku, który jej udzielił, albo od banku, który ją potwierdził.

57. Potwierdzenie przez bank zobowiązania wynikającego z poręczenia to wystawiony przez bank na podstawie [art. 80](#) ust. 1, [art. 81](#) ust. 2 i [art. 83](#) ust. 2 prawa bankowego pisemny dokument potwierdzający istnienie stosunku prawnego poręczenia, wynikającego z umowy, na mocy której inny bank (udzielający poręczenia) zobowiązał się do świadczenia z tytułu udzielonego poręczenia na rzecz określonego podmiotu. Konsekwencją potwierdzenia przez bank zobowiązania wynikającego z poręczenia jest możliwość dochodzenia roszczeń z poręczenia bezpośrednio od banku, który udzielił gwarancji, albo od banku, który udzielił poręczenia.

58. Potwierdzenie przez bank zobowiązania wynikającego z podobnego do gwarancji lub poręczenia świadczenia pieniężnego na określony cel gospodarczy to wystawiony przez bank na podstawie [art. 80](#) ust. 1 i [art. 81](#) ust. 2 prawa bankowego pisemny dokument potwierdzający istnienie stosunku zobowiązaniowego, którego przedmiotem jest świadczenie pieniężne o podobnym do gwarancji lub poręczenia charakterze, którego konsekwencją jest możliwość dochodzenia roszczeń dotyczących świadczenia pieniężnego od banku, który udzielił poręczenia.

59. Akredytywa to uregulowana w [art. 85](#) i [86](#) prawa bankowego instytucja zobowiązująca bank do dokonania określonego świadczenia pieniężnego po spełnieniu określonych warunków. Przepisy prawa bankowego pozwalają wyróżnić dwa rodzaje akredytywy: tzw. akredytywę dokumentów oraz akredytywę pieniężną.

60. Akredytywa dokumentowa to zgodnie z treścią [art. 85](#) ust. 1 prawa bankowego pisemne zobowiązanie banku otwierającego akredytywę, działającego na zlecenie klienta, lecz we własnym imieniu, złożone wobec osoby trzeciej (beneficjenta), że bank dokona zapłaty beneficjentowi akredytywy ustalonej kwoty pieniężnej, po spełnieniu przez beneficjenta wszystkich warunków określonych w akredytywie. Akredytywa dokumentowa musi zawierać: nazwę i adres zleceniodawcy i beneficjenta, kwotę i walutę akredytywy, termin ważności akredytywy oraz opis dokumentów, po których przedstawieniu beneficjent jest uprawniony do ądanania zapłaty w ramach akredytywy.

61. Akredytywa pieniężna to zgodnie z treścią [art. 86](#) ust. 1 prawa bankowego pisemne zobowiązanie banku otwierającego akredytywę, działającego na zlecenie klienta, lecz we własnym imieniu, złożone wobec innego banku, że dokona zwrotu kwot wypłaconych beneficjentowi lub skupi weksle trasowane ciągnięte przez beneficjenta na wskazany bank. Akredytywa pieniężna musi zawierać: nazwę i adres osoby upoważnionej do dokonania wypłat, kwotę i walutę akredytywy oraz termin jej ważności.

62. Elektroniczny instrument płatniczy to zgodnie z postanowieniami [ustawy](#) z 12 września 2002 r. o elektronicznych instrumentach płatniczych (Dz. U. Nr 169, poz. 1385 ze zm.) każdy instrument płatniczy, umożliwiający posiadaczowi dokonywanie operacji przy użyciu elektronicznych nośników informacji lub elektroniczną identyfikację posiadacza niezbędną do dokonania operacji, w szczególności karta płatnicza lub instrument elektronicznego pieniądza.

63. Przystępstwo określone w [art. 297](#) § 1 należy do grupy przestępstw **abstrakcyjnego zagrożenia**. Ma zatem formalny charakter. Dla realizacji znamion nie jest konieczne wystąpienie skutku, na przykład w postaci szkody majątkowej (por. [wyrok](#) SA w Łodzi z 26 lipca 2000 r., II Akc 93/00, Prok. i Pr. 2002, nr 1, poz. 24).

64. Dla bytu tego przestępstwa **nie jest konieczne wywołanie skutku w postaci uzyskania kredytu, pożyczki pieniężnej, poręczenia, gwarancji, akredytywy, dotacji, subwencji, potwierdzenia przez bank zobowiązania wynikającego z poręczenia lub z gwarancji lub podobnego świadczenia pieniężnego na określony cel gospodarczy, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia publicznego**. Społeczna szkodliwość opisanych w [art. 297](#) § 1 zachowań wyraża się w samym zagrożeniu stwarzanym przez sprawcę dla dóbr chronionych prawem. Z **popelnieniem** przestępstwa przewidzianego w [art. 297](#) § 1 będziemy mieli do czynienia już wówczas, gdy sprawca **przedłożył podrobione lub przerobione albo stwierdzające nieprawdę dokumenty albo nierzetelne pisemne oświadczenia**, chociażby owe przedłożenia nie doprowadziły do uzyskania kredytu, pożyczki pieniężnej, gwarancji kredytowej, dotacji, subwencji, zamówienia publicznego.

65. W przypadkach gdy sprawca przedłożył dokumenty podrobione lub przerobione albo nierzetelne pisemne oświadczenia, które obiektywnie nie mogły doprowadzić do uzyskania lub wykorzystania przez niego lub inny podmiot kredytu, pożyczki pieniężnej, gwarancji, poręczenia, akredytywy, dotacji, subwencji, potwierdzenia przez bank zobowiązania wynikającego z poręczenia lub gwarancji, lub podobnego świadczenia pieniężnego

na określony cel gospodarczy, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia publicznego, możliwa jest odpowiedzialność za usiłowanie nieudolne przestępstwa z [art. 297 § 1](#) ([art. 13 § 2](#) w zw. z [art. 297 § 1](#)).

66. Przepis [art. 297 § 1](#) k.k. nie jest przepisem szczególnym wobec [art. 286 § 1](#) k.k. i nie przewiduje skutku w postaci niekorzystnego rozporządzania mieniem, czego wymaga [art. 286 § 1](#) k.k. (por. [wyrok](#) SA w Lublinie z 18 czerwca 2002 r., II Aka 343/01, OSA 2003, z. 2, poz. 7).

Znamiona strony podmiotowej

67. Czyn zabroniony przewidziany w [art. 297 § 1](#) ma charakter **umyślny**, przy czym przepis wymaga, aby sprawca działał **w celu uzyskania** kredytu, pożyczki pieniężnej, gwarancji, dotacji, subwencji, akredytywy, potwierdzenia przez bank zobowiązania wynikającego z poręczenia lub z gwarancji, lub z innego podobnego świadczenia pieniężnego na określony cel gospodarczy, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia publicznego. Wyklucza to możliwość popełnienia tego przestępstwa z zamiarem wynikowym.

68. Znamie "działanie w celu uzyskania" dopełnione zostało w [art. 297 § 1](#) sformułowaniem "dla siebie lub kogo innego". Oznacza to, i komentowany przepis wymaga **jedynie kierunkowego nastawienia sprawcy**, bez konieczności podejmowania opisanych zachowań po to, aby uzyskać jedną z wymienionych instytucji dla siebie. Znamiona przestępstwa przewidzianego w [art. 297 § 1](#) realizować będzie zatem zarówno działanie sprawcy, który przedkłada fałszywe lub stwierdzające nieprawdę dokumenty albo nierzetelne pisemne oświadczenia po to, aby uzyskać dla siebie kredyt, pożyczkę bankową, gwarancję kredytową, dotację, subwencję lub zamówienie publiczne, jak i wtedy gdy podejmuje on te działania, aby uzyskać jedną z wymienionych instytucji dla jakiegokolwiek innego podmiotu.

69. Komentowany przepis określa **jedynie celowe nastawienie sprawcy**, nie wymaga natomiast istnienia żadnych powiązań, układów lub porozumień między sprawcą a osobą, dla której zamierza on uzyskać jedną z instytucji chronionych przez [art. 297 § 1](#). W przypadku działania sprawcy przedkładającego fałszywe lub stwierdzające nieprawdę dokumenty albo nierzetelne oświadczenia w celu uzyskania kredytu, pożyczki pieniężnej, gwarancji, poręczenia, akredytywy, dotacji, subwencji, potwierdzenia przez bank zobowiązania wynikającego z poręczenia lub z gwarancji, lub z podobnego świadczenia pieniężnego na określony cel gospodarczy, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia publicznego dla innej osoby, **przedmiotem dowodzenia jest jedynie ustalenie, że sprawca podjął określone czynności ukierunkowane na uzyskanie jednej z instytucji dla innego podmiotu**. Dla realizacji znamion przestępstwa oszustwa kredytowego nie ma żadnego znaczenia istnienie lub nieistnienie powiązania między sprawcą a osobą, której przyznana ma być dana forma wsparcia finansowego. Nie jest także konieczne wykazywanie, że w zamian za podjęte działania sprawca uzyskał lub miał uzyskać odpowiednią korzyść od podmiotu, który uzyskać miał kredyt, pożyczkę pieniężną, gwarancję, dotację, subwencję, akredytywę, potwierdzenie przez bank zobowiązania wynikającego z gwarancji lub z poręczenia, lub podobnego świadczenia pieniężnego na określony cel gospodarczy, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia publicznego.

70. Działanie w celu uzyskania dla siebie lub kogo innego jednej z wymienionych w [art. 297 § 1](#) k.k. form wsparcia finansowego **nie jest tożsame z działaniem w celu osiągnięcia korzyści majątkowej**. W wielu wypadkach działanie w celu uzyskania dla siebie lub kogo innego jednej z form wsparcia finansowego nie będzie łączyło się z celem osiągnięcia korzyści majątkowej, jednak w wielu sytuacjach dążenie do uzyskania jednej z form wsparcia przesądzać będzie o działaniu sprawcy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej. Przy ustalaniu znamion strony podmiotowej zachodzi **konieczność odrębnego ustalenia**, czy sprawca działał **w celu uzyskania** dla siebie lub kogo innego jednej z wymienionych w [art. 297 § 1](#) k.k. form wsparcia finansowego oraz **odrębnego ustalenia, czy jednocześnie działał w celu osiągnięcia korzyści majątkowej**.

71. Przy ustalaniu zamiaru sprawcy oszustwa kredytowego, który nie przyznaje się do popełnienia tego czynu, należy mieć na uwadze całokształt okoliczności, na podstawie których można bez ryzyka będą wyprowadzić wnioski dotyczące realności wypełnienia zobowiązań złożonych przez sprawcę pracownikowi instytucji kredytowej, a w szczególności zabezpieczenia jego spłaty, wynikającej z możliwości finansowych i skali obciążeń sprawcy, maskowanej złożonymi przez niego nierzetelnymi oświadczeniami" ([wyrok](#) SA w Lublinie z 18 czerwca 2002 r., II Aka 343/01, OSA 2003, z. 2, poz. 7).

Zagrożenie karą i środkami karnymi

72. Przepięstwo okreřone w [art. 297 § 1](#) jest wstępkiem zagroonym karą pozbawienia wolności od 3 mieřęcy do lat 5.

73. W przypadku działania sprawcy w celu osiągnięcia korzyści majątkowej lub gdy sprawca nie działał w takim celu, lecz korzy majątkową osiągnął, sąd może wymierzyć grzywnę obok kary pozbawienia wolności ([art. 33 § 2](#)). Zgodnie z brzmieniem [art. 309](#) grzywnę orzeczoną obok kary pozbawienia wolności można wymierzyć w wysokości do 2000 stawek dziennych.

74. W razie złożenia odpowiedniego wniosku przez pokrzywdzonego lub inną osobę uprawnioną, sąd skazując sprawcę za przęstwo przewidziane w [art. 297 § 1](#) zobowiązany jest orzec obowiązek naprawienia wyrządzonej przęstwem szkody w całości lub w części ([art. 46 § 1](#)).

75. Możliwe jest orzeczenie grzywny albo kary ograniczenia wolności zamiast przewidzianej w [art. 297 § 1](#) kary pozbawienia wolności, jeżeli spełnione są przesłanki określone w [art. 58 § 3](#). W takim przypadku grzywnę orzeka się w wysokości od 10 do 360 stawek dziennych. Nie znajduje do tych sytuacji zastosowania przepis [art. 309](#), który odnosi się jedynie do przypadków wymierzania grzywny obok kary pozbawienia wolności. Grzywna orzeczona na podstawie [art. 58 § 3](#) nie jest grzywną wymierzaną obok kary pozbawienia wolności, lecz w miejsce (zamiast) tej kary.

76. Możliwe jest warunkowe umorzenie postępowania karnego, jeżeli spełnione są przesłanki określone w [art. 66 § 1 i 3](#).

77. Możliwe jest nadzwyczajne złagodzenie kary, zwłaszcza w przypadku gdy sprawca pojednał się z pokrzywdzonym i naprawił wyrządzon przęstwem szkodę lub uzgodnił z pokrzywdzonym sposób jej naprawienia albo gdy czynił starania o naprawienie szkody lub o jej zapobieżenie ([art. 60 § 2 pkt 1 i 2](#)).

Zbieg przepisów ustawy (stosunek do innych przepisów)

78. Możliwy jest kumulatywny zbieg przepisu [art. 297 § 1](#) i przepisu [art. 286 § 1](#). Wystąpić on może na przykład w sytuacji, gdy sprawca przedkładając dokumenty, o których mowa w [art. 297 § 1](#), dżył do uzyskania kredytu lub pożyczki albo innej formy wsparcia finansowego wymienionej w [art. 297 § 1 k.k.](#) i jednocześnie uzyskując to świadczenie doprowadził podmiot udzielający tej formy wsparcia, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia publicznego do niekorzystnego rozporządzenia mieniem (por. A. Marek, *Prawo karne. Zagadnienia teorii i praktyki*, Warszawa 1997, s. 566; O. Górniok, *Prawo karne gospodarcze...*, s. 32). Zbieg przepisów [art. 297 § 1](#) i [art. 286 § 1 k.k.](#) mieć będzie miejsce w szczególności wówczas, gdy zachowania podejmowane przez sprawcę spięte będą kłamrą ciągłości w rozumieniu [art. 12 k.k.](#) (czyn ciągły), co sprawia, iż niezależnie od ilości podejmowanych przez sprawcę zachowań, traktowane będą jako jedna podstawa karnoprawnego wartościowania. Zbiegu takiego nie sposób rozstrzygnąć odwołując się do zasady specjalności, bowiem przepis [art. 297 § 1 k.k.](#) nie jest przepisem szczególnym wobec przepisu [art. 86 § 1 k.k.](#) (por. [wyrok SA w Lublinie z 18 czerwca 2002 r., II Aka 343/01, OSA 2003, z. 2, poz. 7](#)).

79. Kumulatywną kwalifikację przyjąć należy także w przypadku zbiegu [art. 297 § 1](#) i [art. 270 § 1](#), gdy sprawca działając w celu uzyskania kredytu, pożyczki bankowej, gwarancji kredytowej, dotacji, subwencji lub zamówienia publicznego, używa jako autentycznego dokumentu fałszywego lub stwierdzającego nieprawdę. Takie zachowanie sprawcy godzi bowiem w dwa dobra prawne, a mianowicie wiarygodność dokumentów oraz instytucje kredytu, pożyczki bankowej, gwarancji kredytowej, dotacji, subwencji lub zamówienia publicznego oraz w ponadindywidualne interesy gospodarcze społeczeństwa. Stąd też dla oddania całej zawartości bezprawia sprawcy konieczne jest powołanie w podstawie skazania obu przepisów, przy zastosowaniu [art. 11 § 2](#) (por. O. Górniok, *Prawo karne gospodarcze...*, s. 31; odmiennie A. Marek, *Prawo karne ...*, s. 565, który przyjmuje w tym przypadku pomijalny zbieg przepisów oparty na zasadzie konsumpcji).

80. Możliwy jest także kumulatywny zbieg przepisu [art. 297 § 1](#) i przepisu [art. 273](#), w przypadku gdy sprawca posługuje się dokumentem autentycznym, lecz stwierdzającym nieprawdę co do okoliczności mających znaczenie prawne i wystawionym przez funkcjonariusza publicznego lub inną osobę uprawnioną do jego wystawienia.

Tryb ścigania

81. Przepiępstwo okreřlone w [art. 297](#) § 1 jest przēpiępstwem publicznoskargowym, ściganym z urzędu.

Znamiona charakteryzujące typ czynu zabronionego ([art. 297](#) § 2)

Przedmiot ochrony

Zob. tezy 8-12 do [art. 297](#) § 1.

Znamiona strony przedmiotowej czynu zabronionego

Podmiot czynu zabronionego

82. Przepiępstwo przewidziane w [art. 297](#) § 2 ma **charakter indywidualny**. Jego sprawcą może być jedynie osoba, na której **cięż obowiązek** powiadomienia właściwego podmiotu o powstaniu sytuacji mogącej mieć wpływ na wstrzymanie lub ograniczenie wysokości udzielonego wsparcia finansowego lub zamówienia publicznego albo na możliwio dalszego korzystania z elektronicznego instrumentu płatniczego.

83. **Obowiązek** powiadomienia może wynikać **wprost z przepisu ustawy** (np. obowiązek powiadomienia o upadłości, niewypłacalności, utracie zdolności kredytowej), **wewnętrznych norm danej jednostki lub organu** (banku, jednostki samorządu terytorialnego, państwowej jednostki budżetowej, gospodarstwa pomocniczego, spółdzielni, fundacji lub stowarzyszenia). Źródłem takiego obowiązku **może być także umowa lub decyzja właściwego organu**.

84. W piśmiennictwie podkreśla się, że obowiązek powinien **mieć formalny charakter**, chociaż niekoniecznie wynikać musi z określonego dokumentu przyjmującego pisemną formę. Podkreśla się, że **źródłem obowiązku nie mogą być zasady wykonywania określonych czynności zawodowych**, prakseologiczne zasady sprawnego działania, wiedza i doświadczenie zawodowe, czy też na przykład charakter pełnionej funkcji lub zajmowanego stanowiska.

85. **Właściwym podmiotem** jest organ lub instytucja, która udzieliła kredytu, pożyczki pieniężnej, poręczenia, gwarancji, akredytywy, potwierdzenia przez bank zobowiązania wynikającego z poręczenia lub z gwarancji, lub z innego podobnego świadczenia pieniężnego na określony cel gospodarczy, dotacji, subwencji, elektronicznego instrumentu płatniczego albo zamówienia publicznego lub **instytucja kontrolująca i nadzorująca sposób oraz prawidłowość ich wykorzystania** (por. O. Górniok, *Prawo karne gospodarcze...*, s. 30).

86. Wątpliwości wywołuje teza, że sprawcą przēpiępstwa określonego w [art. 297](#) § 2 k.k. "nie może być osoba nabywająca instrument finansowy, albowiem jej zachowanie należy kwalifikować z [art. 297](#) § 1 k.k. oraz z [art. 286](#) § 1 k.k." (tak R. Zawłocki (w:) *Kodeks karny. Częć szczególna. Komentarz*, s. 1081). W istocie zachowanie polegające na niepowiadomieniu właściwego podmiotu o powstaniu sytuacji mogącej mieć wpływ na wstrzymanie albo ograniczenie wysokości udzielonego wsparcia finansowego, określonego w § 1, lub zamówienia publicznego albo na możliwio dalszego korzystania z elektronicznego instrumentu płatniczego **następuje już po czynności opisanej w § 1 art. 297 k.k.** Co więcej, stylistyka przepisu [art. 297](#) § 2 k.k., w tym w szczególności przytoczone powyżej sformułowanie "sytuacji, mogącej mieć wpływ na wstrzymanie albo ograniczenie udzielonego wsparcia finansowego", wskazuje, że zachowanie polegające na **zaniechaniu powiadomienia właściwego podmiotu o tych okolicznościach może mie miejsce w wypadkach, gdy wymienione w art. 297 § 1 k.k. formy wsparcia finansowego uzyskane zostały bez przedkładania podrobionych, przerobionych lub poświadczających nieprawdę dokumentów albo nierzetelnych pisemnych oświadczeń dotyczących okoliczności o istotnym znaczeniu dla uzyskania tych form wsparcia finansowego. Tym samym powstanie sytuacji mogącej mieć wpływ na wstrzymanie lub ograniczenie nie musi wiązać się z uprzednim dokonaniem przēpiępstwa określonego w art. 297 § 1 k.k.** Stąd też trudno twierdzić, że osoba ubiegająca się i uzyskująca określone formy wsparcia finansowego z założenia nie jest osobą, na której cięży obowiązek powiadomienia o istotnych dla realizacji lub wysokości świadczenia okolicznościach, które nastąpiły już po uzyskaniu tej formy wsparcia finansowego. **Osoba**

ubiegająca się dla siebie lub kogo innego o uzyskanie jednej z wymienionych w [art. 297 § 1 k.k.](#) form wsparcia finansowego może zatem być osobą, na której ciąży obowiązek powiadomienia o powstaniu sytuacji mogącej mieć wpływ na wstrzymanie lub ograniczenie wysokości tego wsparcia.

87. Pewne wątpliwości związane są z wyznaczeniem **momentu początkowego**, od którego aktualizuje się obowiązek powiadomienia. W piśmiennictwie wskazuje się, że takim momentem może być złożenie dokumentów lub wniosków o przyznanie świadczenia (O. Górniok (w:) O. Górniok, S. Hoc, M. Kalitowski, S.M. Przyjemski, Z. Sienkiewicz, J. Szumski, L. Tyszkiewicz, A. Wąsek, *Kodeks karny. Komentarz*, s. 444). Stanowisko to można uznać za zasadne, z tym tylko uzupełnieniem, że moment złożenia dokumentów lub wniosków o przyznanie relewantny będzie jedynie dla sytuacji mogącej mieć wpływ na wstrzymanie. W przypadku sytuacji mogącej mieć wpływ na ograniczenie wysokości lub dla oceny możliwości dalszego korzystania z elektronicznego instrumentu płatniczego, obowiązek ten odnosi się do czasu już po uzyskaniu odpowiedniego wsparcia finansowego, wcześniej bowiem nie sposób zasadnie twierdzić, iż jakie informacje mogą mieć wpływ na wysokość udzielonego wsparcia finansowego, bowiem przed jego udzieleniem przesłanka ta nie aktualizuje się ze względu na treść [art. 297 § 2 k.k.](#)

Znamiona określające czynność sprawczą

88. Zachowanie się sprawcy przestępstwa określonego w [art. 297 § 2](#) polega na **niepowiadomieniu właściwego organu lub instytucji** o powstaniu okoliczności mogących mieć wpływ na wstrzymanie lub ograniczenie wysokości kredytu, pożyczki pieniężnej, gwarancji, akredytywy, potwierdzenia przez bank zobowiązania wynikającego z poręczenia lub z gwarancji lub z innego podobnego świadczenia pieniężnego na określony cel gospodarczy, elektronicznego instrumentu płatniczego, dotacji, subwencji lub zamówienia publicznego.

89. Przestępstwo przewidziane w [art. 297 § 2](#) może być popełnione tylko w formie **zaniechania**.

90. Niepowiadomienie oznacza **nieprzekazanie informacji** posiadanych przez osobę, na której ciąży obowiązek ich przekazania, o okolicznościach mających istotne znaczenie dla dalszego wykorzystywania instytucji wymienionych w [art. 297 § 1 k.k.](#) Jeżeli źródło obowiązku **nie określa szczególnej formy przekazania informacji**, przekazanie może nastąpić w dowolny sposób.

91. **Okoliczności mogące mieć wpływ na wstrzymanie lub ograniczenie wysokości** jednej z wymienionych w [art. 297 § 2](#) instytucji określone są w odpowiednich **przepisach prawa** (np. upadłość, niewypłacalność, utrata zdolności kredytowej). **Źródłem ich mogą być również dokumenty**, na podstawie których przyznana zostaje dana instytucja oraz **regulacje wewnętrzne** organu lub instytucji udzielającej kredytu, pożyczki pieniężnej, poręczenia, gwarancji, akredytywy, dotacji, subwencji, potwierdzenia przez bank zobowiązania wynikającego z poręczenia lub z gwarancji, lub z podobnego świadczenia pieniężnego na określony cel gospodarczy, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia publicznego. Do okoliczności mogących mieć wpływ na wstrzymanie lub ograniczenie wysokości jednej z instytucji wymienionych w [art. 297 § 2](#) zaliczyć należy również i **takie okoliczności, które nie zostały bezpośrednio sprecyzowane w przepisach prawa, umowie lub decyzji właściwego organu, a których wpływ na wstrzymanie lub ograniczenie wysokości instytucji wymienionych w art. 297 § 2 jest oczywisty**, ze względu na cel, dla którego są udzielane (por. O. Górniok, *Prawo karne gospodarcze...*, s. 31).

92. Niepowiadomienie oznacza zachowanie polegające na **całkowitym zaniechaniu przekazania informacji** o powstaniu sytuacji mogącej mieć wpływ na wstrzymanie albo ograniczenie wysokości udzielonego wsparcia finansowego lub zamówienia publicznego albo na możliwość dalszego korzystania z elektronicznego instrumentu płatniczego lub też zachowanie polegające na **niepełnym przedstawieniu informacji dotyczących powstania sytuacji, o której mowa w art. 297 § 2 k.k.**

93. Przestępstwo przewidziane w [art. 297 § 2](#) jest **przestępstwem formalnym**, zaliczanym do kategorii przestępstw **abstrakcyjnego zagrożenia**. Dla realizacji znamion **nie jest konieczne wykazywanie**, że zachowanie się sprawcy **stworzyło zagrożenie** powstania uszczerbku majątkowego po stronie odpowiedniego organu lub instytucji. Wystarczające jest, aby nieprzekazanie informacji stwarzało zagrożenie dla niewypełnienia celu, w jakim przydzielony został kredyt, pożyczka pieniężna, poręczenie, gwarancja, akredytywa, dotacja, subwencja, potwierdzenie przez bank zobowiązania wynikającego z poręczenia lub z gwarancji, lub innego podobnego świadczenia pieniężnego na określony cel gospodarczy, elektroniczny instrument płatniczy lub zamówienie publiczne.

Przedmiot bezpośredniego działania

94. Przedmiotem bezpośredniego działania sprawcy są w przypadku przestępstwa przewidzianego w [art. 297 § 2](#) informacje o okolicznościach mogących mieć wpływ na wstrzymanie lub ograniczenie wysokości przyznanych form wsparcia finansowego, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia publicznego. **Informacje określone zostały w znamionach [art. 297 § 2](#) jako "mogące mieć wpływ", nie zaś jako "mające wpływ"**. Oznacza to, iż przepis [art. 297 § 2](#) nie wymaga takiej kwalifikacji tych informacji, z której wynika bezspornie, iż gdyby dany organ (lub instytucja) je posiadał, to z pewnością wstrzymałby lub ograniczył wysokość kredytu, pożyczki pieniężnej, gwarancji, akredytywy, potwierdzenia przez bank zobowiązania wynikającego z poręczenia lub z gwarancji, lub innego podobnego świadczenia pieniężnego na określony cel gospodarczy, elektronicznego instrumentu płatniczego, dotacji, subwencji lub zamówienia publicznego. Dla realizacji znamion wystarczające jest wykazanie, że nieprzekazane informacje **mogły stanowić podstawę do podjęcia takich decyzji** (por. O. Górniok, *Prawo karne gospodarcze* ..., s. 31).

Znamiona strony podmiotowej

95. **Przestępstwo określone w [art. 297 § 2](#) jest przestępstwem umyślnym**. Umyślność może wystąpić zarówno w formie zamiaru **bezpośredniego**, jak i zamiaru **wynikowego**.

Zagrożenie karą i środkami karnymi

Zob. uwagi do [art. 297 § 1](#).

Zbieg przepisów ustawy (stosunek do innych przepisów)

Zob. tezy do [art. 297 § 1](#).

Tryb ścigania

Zob. tezy do [art. 297 § 1](#).

[Artykuł 297 § 3 k.k.](#) - klauzula bezkarności

96. [Artykuł 297 § 3](#) określa szczególną klauzulę uchylającą karalność sprawcy, który po popełnieniu przestępstwa z [art. 297 § 1](#) przed wszczęciem postępowania karnego dobrowolnie **zapobieg wykorzystaniu** kredytu, pożyczki pieniężnej, poręczenia, gwarancji, subwencji, potwierdzenia przez bank zobowiązania wynikającego z poręczenia lub z gwarancji, lub podobnego świadczenia pieniężnego na określony cel gospodarczy, lub elektronicznego instrumentu płatniczego, lub zrezygnował z dotacji lub zamówienia publicznego albo **zaspokoił roszczenia pokrzywdzonego**.

97. Klauzula bezkarności określona w przepisie [art. 297 § 3](#) odnosi się do **obu typów czynu zabronionego określonych w [art. 297 k.k.](#)**, a więc zarówno do oszustwa kredytowego z działania przewidzianego w § 1 tego przepisu, jak i oszustwa kredytowego z zaniechania określonego w § 2.

98. Instytucja przewidziana w [art. 297 § 3](#) nawiązuje do konstrukcji czynnego żalu oraz tzw. dobrowolnego odstąpienia (por. O. Górniok, *Prawo karne gospodarcze*..., s. 32).

99. Pojęcie "przed wszczęciem postępowania karnego" - zob. tezy do [art. 296 § 5](#).

100. Pojęcie "dobrowolność" - zob. tezy do [art. 296 § 5](#).

101. Zapobieżenie wykorzystaniu wsparcia finansowego lub instrumentu płatniczego oznacza takie zachowanie się sprawcy, którego **konsekwencją jest nieuruchomienie określonej formy wsparcia finansowego lub instrumentu finansowego** i pozostawienie go w dyspozycji podmiotu udzielającego tej formy wsparcia. Istota zapobieżenia sprowadza się do podjęcia działań zmierzających do **dezaktualizacji skutków wynikających z przedłożenia przez sprawcę dokumentów przerobionych lub podrobionych**,

dokumentów poświadczających nieprawdę lub nierzetelnych, pisemnych oświadczeń dotyczących okoliczności o istotnym znaczeniu dla wymienionych w [art. 297 § 1 k.k.](#) form wsparcia finansowego, instrumentów płatniczych lub zamówienia publicznego. **Zapobieżenie możliwe jest przede wszystkim na etapie poprzedzającym uzyskanie przez sprawcę lub osobę, dla której działa, jednej z wymienionych w [art. 297 § 1 k.k.](#) form wsparcia finansowego, instrumentu płatniczego lub zamówienia publicznego.**

102. Zapobieżenie wykorzystaniu oznacza takie **działanie lub zaniechanie sprawcy**, które **doprowadzi do niezrealizowania** uzyskanego w sposób opisany w [art. 297 § 1](#) kredytu, pożyczki pieniężnej, gwarancji, poręczenia, akredytywy, dotacji, subwencji, potwierdzenia przez bank zobowiązania wynikającego z poręczenia lub z gwarancji, lub podobnego świadczenia pieniężnego na określony cel gospodarczy, elektronicznego instrumentu płatniczego lub zamówienia publicznego. Może ono przyjmować postać **niepodjęcia przyznanego** sprawcy kredytu, pożyczki pieniężnej, niewykorzystania gwarancji lub subwencji, **zwrotu** pobranego kredytu przed wykorzystaniem. Należy podkreślić, że warunek niekaralności jest spełniony już wówczas, gdy sprawca zapobiegnie wykorzystaniu przyznanej instytucji. Nie jest natomiast konieczne, aby powiadamiał właściwy organ lub instytucję, że dana forma wsparcia finansowego uzyskana została w wyniku działań opisanych w [art. 297 § 1](#).

103. Znamień "zapobiegł wykorzystaniu" będzie spełnione również wtedy, **gdy w wyniku podjętych przez sprawcę działań podmiot, który miał uzyskać** w wyniku przestępnych czynności sprawcy kredyt, pożyczkę bankową, gwarancję kredytową lub subwencję, nie podejmuje przyznanej instytucji, **zwróci** otrzymany kredyt, pożyczkę bankową lub subwencję albo **nie wykorzysta** udzielonej gwarancji kredytowej. Komentowany przepis **nie wymaga**, aby **zapobieżenie wykorzystaniu było wynikiem wyłącznie osobistego działania sprawcy**. Może on zatem **posłużyć się w tym celu inną osobą**, zwłaszcza wówczas, gdy do zapobieżenia wykorzystaniu uzyskanej instytucji potrzebne są **szczególne umiejętności**, wiedza lub kompetencje, których sprawca nie posiada. W przypadku współdziałania sprawcy z innymi osobami dla spełnienia przesłanek niekaralności konieczne jest ustalenie, że **sprawca podjął te starania dobrowolnie** oraz że on **był inicjatorem** niewykorzystywania uzyskanej w sposób przestępny instytucji (por. [wyrok](#) SN z 19 sierpnia 1974 r., I KR 35/74, OSNKW 1974, nr 12, poz. 225).

104. Klauzula niekaralności w odniesieniu do **zamówienia publicznego** lub dotacji **polega na zrezygnowaniu z tej instytucji**. Rezygnacja z zamówienia publicznego lub dotacji powinna wyrażać się **w sposób bardziej oczywisty niż zapobieżenie wykorzystaniu** kredytu, pożyczki bankowej, gwarancji kredytowej lub subwencji. Przewidziana w odniesieniu do dotacji lub zamówienia publicznego formuła rezygnacji zdaje się wymagać **jednoznacznego pisemnego lub ustnego oświadczenia** złożonego instytucji, która przyznała dotację lub złożyła zamówienie. Rezygnacja z zamówienia publicznego przybierać może także **postać odstąpienia od jego realizacji** w przewidzianej przez prawo formie, natomiast rezygnacja z dotacji wyrażać się może w jej bezpośrednim zwrocie (por. O. Górniok, *Prawo karne gospodarcze...*, s. 33).

105. [Artykuł 297 § 3](#) uzupełnia katalog przesłanek niekaralności o zachowanie polegające na **"zaspokojeniu roszczenia pokrzywdzonego"**. Ta przesłanka niekaralności związana jest z sytuacją, w której uzyskany za pomocą opisanych w [art. 297 § 1](#) kredyt, pożyczka bankowa, gwarancja kredytowa, dotacja, subwencja lub zamówienie publiczne znalazły się, chociażby częściowo, **w stadium realizacji**. Tylko wtedy bowiem pojawić się może roszczenie organu lub instytucji, związane z uzyskaną instytucją, które ma inny charakter niż zapobieżenie jej wykorzystaniu lub zrezygnowanie z niej. [Artykuł 297 § 3](#) **wyrażnie odróżnia bowiem zachowania polegające na zapobieżeniu wykorzystaniu lub rezygnacji od zaspokojenia roszczeń pokrzywdzonego**.

106. Roszczenie jest terminem zaczerpniętym z prawa cywilnego i oznacza istnienie po stronie indywidualnie oznaczonego podmiotu obowiązku wykonania świadczenia na rzecz uprawnionego, z którym skorelowane jest prawo żądania przez uprawnionego, aby zobowiązany zachował się w określony sposób. Jak podkreśla się w literaturze cywilistycznej, roszczenie "pojawia się wtedy, gdy zachodzi uprawnienie skonkretyzowane pod względem treści i podmiotu, z drugiej zaś strony, gdy bezpośrednio przyporządkowany jest mu obowiązek innego ściśle określonego podmiotu" (por. Z. Radwański, *Prawo cywilne. Cz ogólna*, wyd. II, Warszawa 1995, s. 80; O. Górniok, *Prawo karne gospodarcze...*, s. 33).

107. Do wypełnienia warunków niekaralności **wystarczające jest zaspokojenie w całości roszczeń pokrzywdzonego**. Roszczenia pokrzywdzonego muszą zostać zaspokojone **w całości**. Nie stanowi przesłanki niekaralności zaspokojenie **jedynie części roszczeń pokrzywdzonego**. Zaspokojenie roszczeń winno zostać potwierdzone przez uprawnionego (pokrzywdzonego) co najmniej przez złożenie oświadczenia uprawnionej osoby przed organem wymiaru sprawiedliwości.

108. Klauzula bezkarności przewidziana w [art. 297 § 3 k.k.](#) odnosi się **wyłącznie do czynów zabronionych określonych w [art. 297 § 1 i 2 k.k.](#)** W wypadku gdy sprawca tym samym czynem realizuje znamiona określonych w innych przepisach typów czynu zabronionego, spełnienie przesłanek określonych w [art. 297 § 3 k.k.](#) doprowadzi do niepodlegania karze jedynie za przestępstwa przewidziane w [art. 297 § 1 i 2 k.k.](#), w pozostałym zakresie sprawca ponosić będzie odpowiedzialność na ogólnych zasadach.

Aktualizacja z dnia: 12.03.2008

© Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.

Redakcja 81-855 Sopot, ul. Rzemieślnicza 7 www.LEX.com.pl, e-mail lexonline.cli@lex.pl

tel. 058 76 76 000, fax 058 76 76 202, infolinia 0 801 802 888